

**ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ**

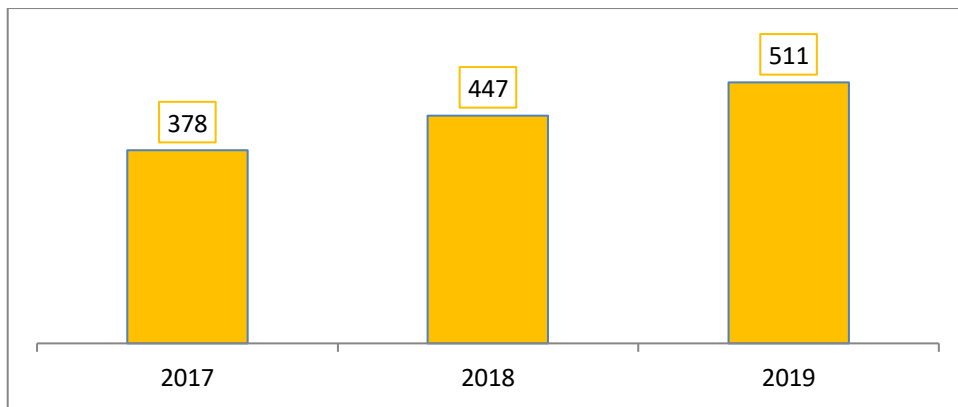
**1000 խոշոր հարկատուների կողմից 2019թ. առաջին
կիսամյակում ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի
վերլուծություն**

Հեղինակ՝ Արմեն Քթոյան

ԵՐԵՎԱՆ

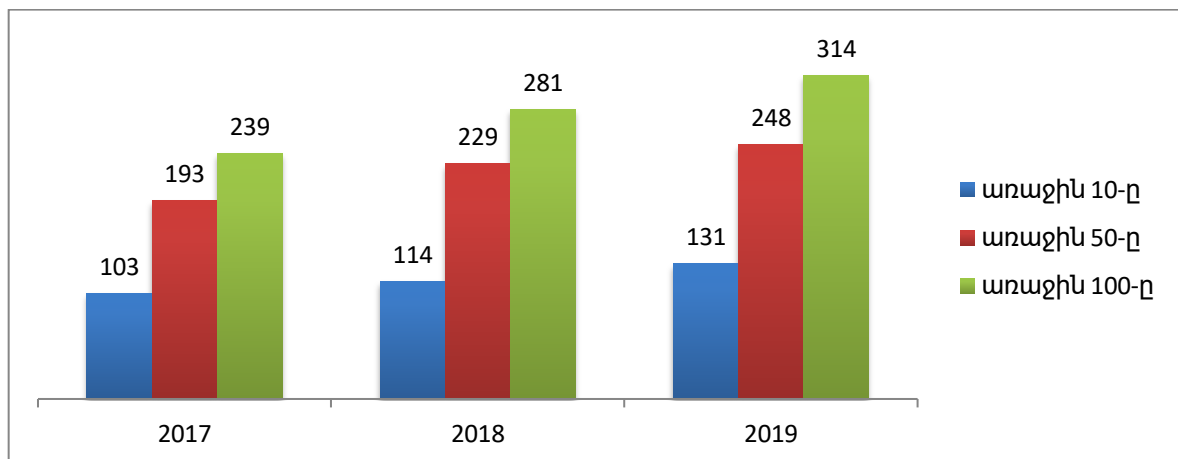
2019

2019թ. առաջին 6 ամիսներին 1000 խոշորագույն հարկատուների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը կազմել է 511 մլրդ դրամ, ինչը 14.3%-ով ավելին է նախորդ տարվա համապատասխան ցուցանիշից (գծապատկեր 1):

Գծապատկեր 1. Հունվար-հունիս ամիսներին 1000 խոշորագույն հարկատուների կողմից ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարը, մլրդ դրամ

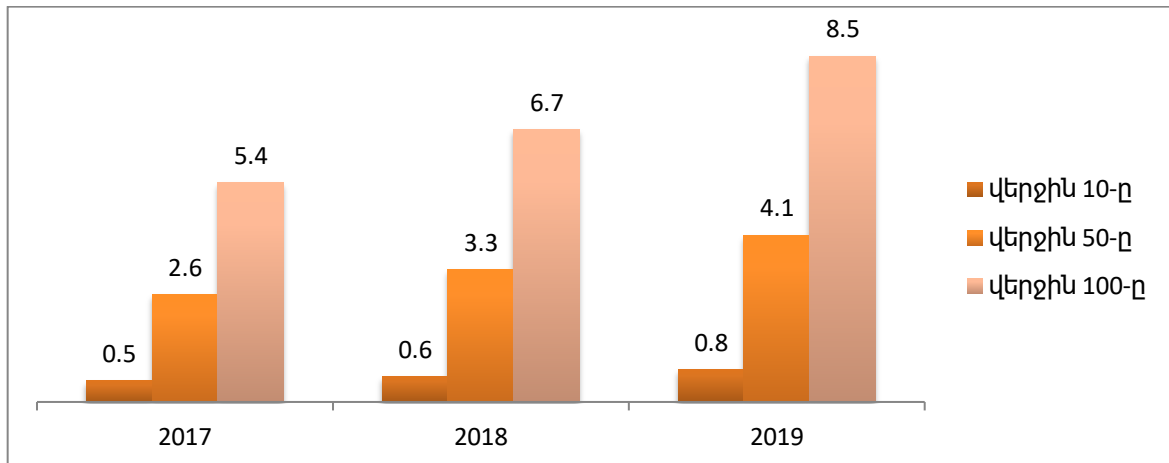
2019թ. առաջին կիսամյակում, նախորդ երկու տարիների նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ, աճել է նաև 10, 50 և 100 խոշորագույն հարկատուների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը: Այսպես, 2019-ի առաջին 6 ամիսներին 10 խոշորագույն հարկատուները պետական բյուջե են վճարել 131 մլրդ դրամ հարկ, 2018-ին՝ 114 մլրդ դրամ, 2017-ին՝ 103 մլրդ դրամ (գծապատկեր 2):

Գծապատկեր 2. Հունվար-հունիս ամիսներին 10, 50 և 100 խոշորագույն հարկատուների կողմից ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարը, մլրդ դրամ

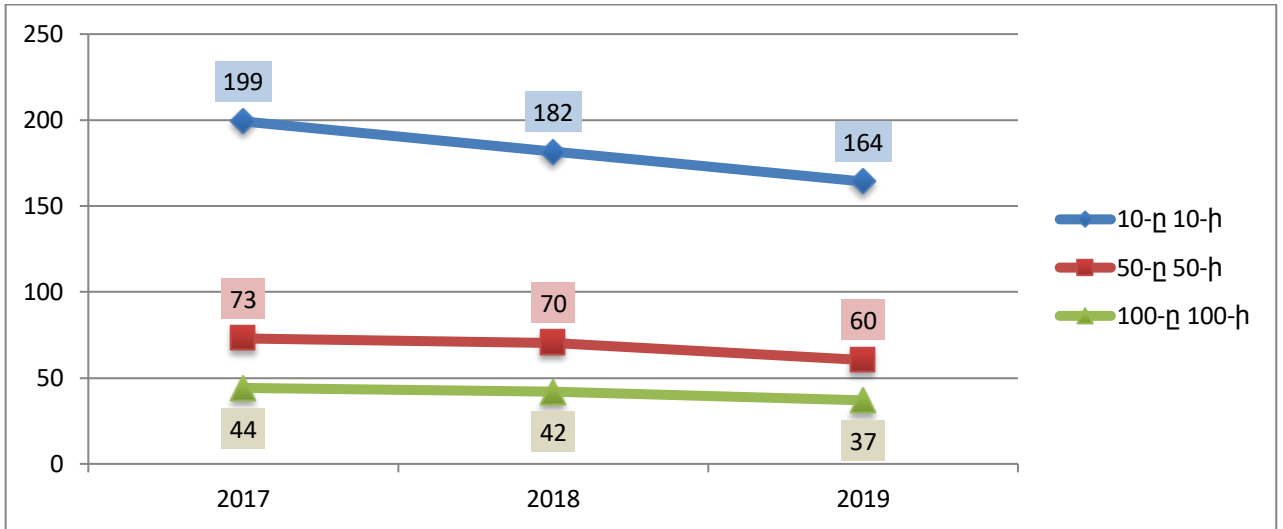
Չզալիորեն ավելացել է նաև 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկի վերջնամասում տեղ զբաղեցնող ընկերությունների կողմից վճարված հարկերի մեծությունը: Այսպես, ցանկի վերջին հարյուրյակում գտնվող հարկատուների

վճարումները 2019-ի առաջին կիսամյակում կազմել են 8.5 մլրդ դրամ՝ 2018-ի 6.7 մլրդ դրամի և 2017-ի 5.4 մլրդ դրամի փոխարեն (գծապատկեր 3):

Գծապատկեր 3. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ներառված 10, 50 և 100 փոքրագույն հարկատուների կողմից հունվար-հունիս ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարը, մլրդ դրամ

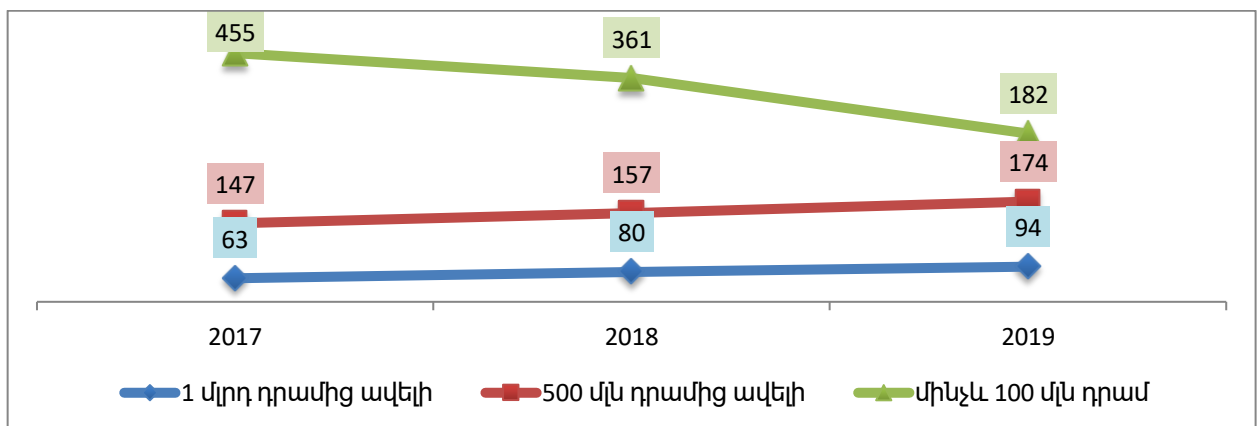
Հատկանշական է, որ 1000 հարկատուների ցանկում վերջին տեղերը զբաղեցնող ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի մեծության աճը շատ ավելի բարձր տեմպեր է գրանցել, քան խոշորների վճարած հարկերինը: Արդյունքում, 1000 հարկատուների ցանկում առաջին և վերջին 100-յակի ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի մեծության հարաբերակցությունը 2019թ. առաջին կիսամյակում կազմել է 37 անգամ, նախորդ տարի՝ 42 անգամ, 2017-ին՝ 44 անգամ: Առաջին և վերջին տասնյակի հարկատուների վճարած հարկերի հարաբերակցությունը 2019-ին 164 անգամ է, ինչը ևս ավելի փոքր է, քան նախորդ տարիներին գրանցված հարաբերակցությունը (գծապատկեր 4): **Սա վկայում է 1000 հարկատուների ցանկում ստորին հորիզոնականներ զբաղեցնող ընկերությունների տնտեսական ակտիվության առաջանցիկ աճի մասին. փոքր ընկերությունները աճում են ավելի արագ, քան խոշորները:**

Գծապատկեր 4. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ներառված 10, 50 և 100 խոշորագույն և փոքրագույն հարկատուների կողմից հունվար-հունիս ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարի հարաբերակցությունը, անգամ

Վերը նկարագրվածի համատեքստում կարելի է դիտարկել այն իրողությունը, որ 2019թ. առաջին կիսամյակի արդյունքներով ՀՀ-ում գործող 94 ընկերություն վճարել է 1 մլրդ դրամից ավելի հարկեր: 2018-ին այդպիսի ընկերությունների թիվը 80 էր, իսկ 2017-ին՝ 63: Նույն կերպ, 2019-ի առաջին կիսամյակի արդյունքներով, 174 ընկերության հարկային վճարումների գումարը գերազանցել է 500 մլն դրամը: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածում այդպիսի ընկերությունների թիվը 157 էր, 2017-ին՝ 147:

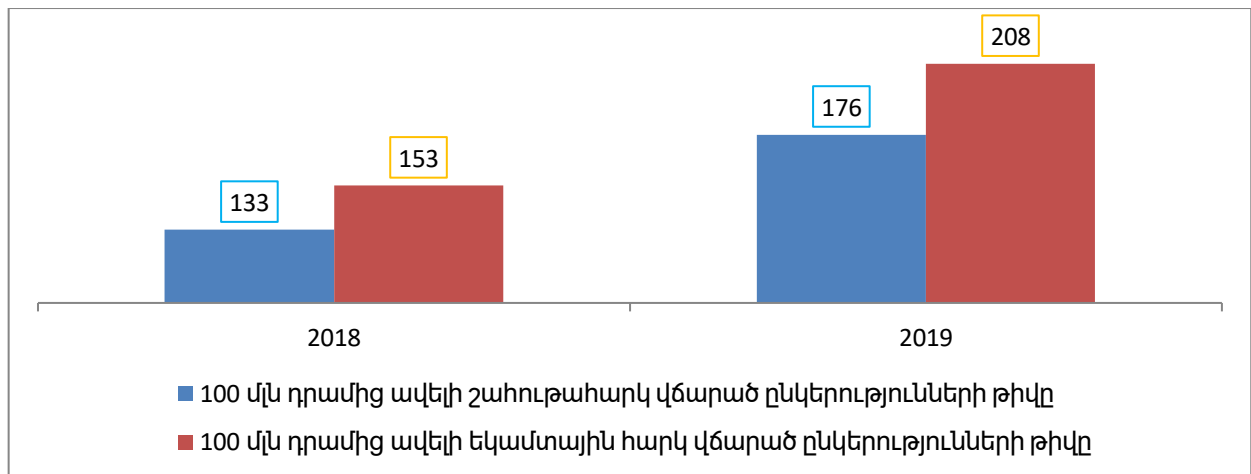
Ավելին, 2017թ. առաջին կիսամյակում 1000 հարկատուների ցանկում ընդգրկված ընկերությունների մոտ կեսը (455 ընկերություն) վճարել է 100 մլն դրամից պակաս հարկ: 2019-ին այդպիսի ընկերությունների թիվը շատ ավելի փոքր է՝ 182 (գծ. 5):

Գծապատկեր 5. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ներառված հարկատուների թվաքանակը՝ ըստ հունվար-հունիս ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր գումարի մեծության

2019-ի առաջին կիսամյակում ՀՀ-ում 208 ընկերության պարագայում շահութահարկի վճարումը գերազանցել է 100 մլն դրամը, մինչդեռ նախորդ տարի

այդպիսի ընկերությունների թիվը 55-ով պակաս էր: Նույն կերպ, 176 ընկերության կողմից վճարված եկամտային հարկի մեծությունը գերազանցել է 100 մլն դրամը, իսկ 2018-ին այդչափ եկամտային հարկ վճարած ընկերությունների թիվը կազմել է ընդամենը 133 (գծապատկեր 6):

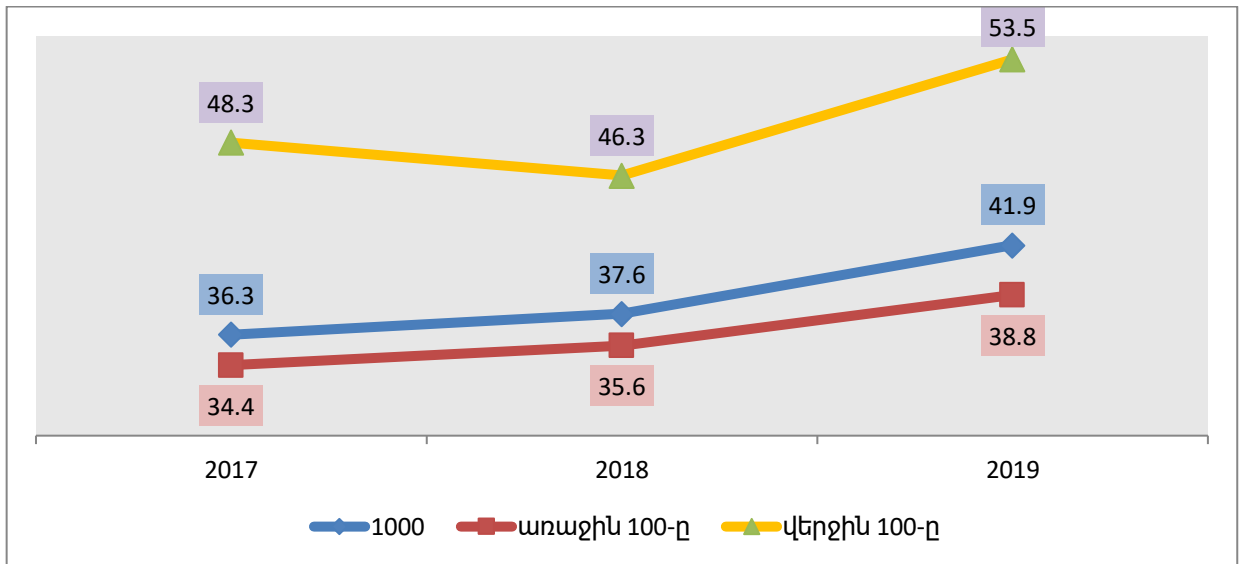

Գծապատկեր 6. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ընդգրկված ընկերությունների թիվն ըստ հոնվար-հոնիս ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված շահութահարկի և եկամտային հարկի մեծության

Մեկ այլ կարևոր միտում է 1000 հարկատուների ցանկում ընկդգրկված ընկերությունների կողմից ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծության կառուցվածքում ուղղակի հարկերի (շահութահարկ և եկամտային հարկ) տեսակարար կշռի ավելացումը: 2019թ. առաջին կիսամյակում 1000 հարկատուների վճարած հարկերի ընդհանուր մեծության շուրջ 42%-ը կազմել են ուղղակի հարկերը: Նախորդ տարի այս ցուցանիշը ընդամենը 37.6% էր, 2017-ին՝ 36.3% (գծապատկեր 7):

1000 հարկատուների ցանկի առաջին 100 ընկերությունների հարկային վճարումների ընդհանուր մեծության 38.8%-ը ուղղակի հարկերն են: 2017-ին այս ցուցանիշը եղել է ընդամենը 34.4%:

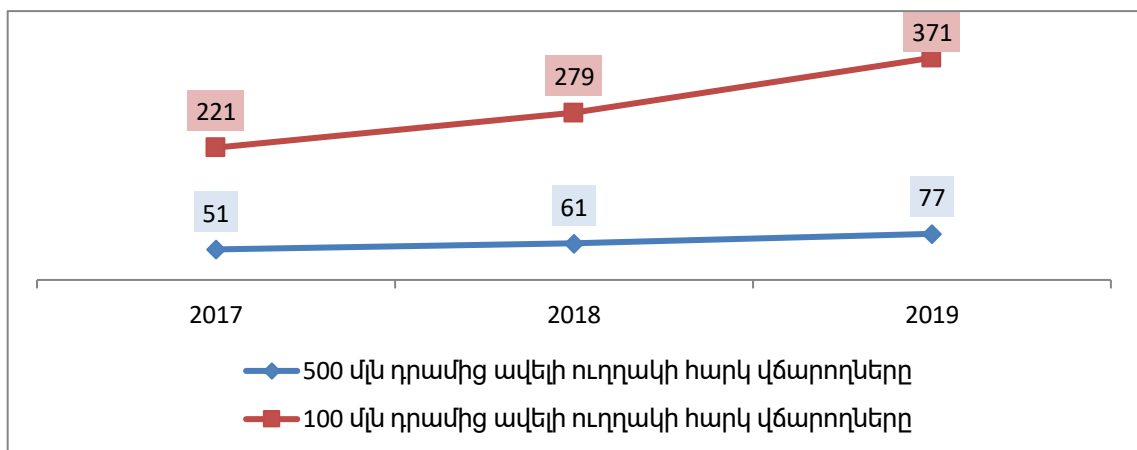
Ուղղակի հարկային վճարումների տեսակարար կշռի ցուցանիշը տպավորիչ աճ է արձանագրել նաև 1000 հարկատուների ցանկի վերջին 100 ընկերությունների պարագայում: 2019-ի առաջին կիսամյակում սույն հարաբերակցությունը կազմել է 53.5%, 2018-ին՝ 46.3%, 2017-ին՝ 48.3%: Սա վկայում է համեմատաբար փոքր ընկերությունների գործունեության թափանցիկության, նաև՝ արդյունավետության աճի մասին:

Գծապատկեր 7. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ընդգրկված ընկերությունների կողմից հունվար-հունիս ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված ուղղակի հարկերի տեսակարար կշիռը վճարված հարկերի ընդհանուր մեծության կառուցվածքում, %

2019թ. առաջին կիսամյակում 77 ընկերությունն վճարել է 500 մլն դրամը գերազանցող ուղղակի հարկեր: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածում այդպիսի ընկերությունների թիվը 61 էր, իսկ 2017-ին՝ 51:

2019թ. առաջին կիսամյակում 100 մլն դրամը գերազանցող չափով ուղղակի հարկեր են վճարել 371 ընկերություններ, 2018-ին հանրապետությունում գործել է այդպիսի 279 ընկերություն, 2017-ին՝ 221 ընկերություն (գծապատկեր 8):

Գծապատկեր 8. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ընդգրկված ընկերությունների թիվն ըստ հունվար-հունիս ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված ուղղակի հարկերի մեծության

Այսպիսով, 2019թ. առաջին կիսամյակում 1000 հարկատուների ցանկի առաջին հարյուրյակում տեղ զբաղեցրած միջին վիճակագրական ընկերության՝ ՀՀ պետական

բյուջե կատարված հարկային վճարումների կազմն ու կառուցվածքը զգալիորեն տարբերվում են նախորդ տարվա պատկերից:

Առաջին 100-յակի միջին վիճակագրական հարկատուն 2019-ի առաջին կիսամյակում վճարել է 3.1 մլրդ դրամի հարկ (2018-ին՝ 2.8 մլրդ դրամ), որից շահութահարկը՝ 691 մլն դրամ (2018-ին՝ 616 մլն դրամ), եկամտային հարկը՝ 528 մլն դրամ (2018-ին՝ 406 մլն դրամ), ԱԱՀ-ն՝ 1.22 մլրդ դրամ (2018-ին՝ 1.07 մլրդ դրամ), ակցիզային հարկը՝ 373 մլն դրամ (2018-ին՝ 766 մլն դրամ):

Վերջին 100-յակի միջին վիճակագրական հարկատուն 2019թ. առաջին կիսամյակում վճարել է 85 մլն դրամի հարկ (2018-ին՝ 67 մլն դրամ), շահութահարկը՝ 20 մլն դրամ (2018-ին՝ 12 մլն դրամ), եկամտային հարկը՝ 26 մլն դրամ (2018-ին՝ 19 մլն դրամ), ԱԱՀ-ն՝ 37 մլն դրամ (2018-ին՝ 28 մլն դրամ):

Աղյուսակ 1-ում ներկայացված է 1000 հարկատուների ցանկի վերին հորիզոնականներում տեղ զբաղեցրած մի շարք ընկերությունների կողմից առաջին կիսամյակում պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծության դինամիկան 2017-2019թթ. ընթացքում: Ակնառու է, որ դիտարկված ընկերությունների մեծ մասը 2019-ին, նախորդ տարիների համեմատությամբ, ավելի շատ հարկեր է վճարել: Ուշագրավ է նաև ենթակառուցվածքային խոշոր ընկերությունների (առաջին հերթին՝ Գազպրոմ Արմենիա և ՀԷՑ) կողմից վճարված հարկերի ընդհանուր մեծության կրճատումը, ինչը խորհրդանշական կարելի է համարել:

Աղյուսակ 1. 1000 խոշորագույն հարկատուների ցանկում ընդգրկված առանձին ընկերությունների կողմից հունվար-հունիս ամիսներին ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը, մլրդ դրամներով

Հարկատուի անվանումը	2017	2018	2019
«ՉԱՆԳԵՉՈՒՐԻ ՊՂՆՁԱՄՈՒԽԲԴԵՆԱՅԻՆ ԿՈՄԲԻՆԱՏ»	9,7	24,6	29,5
«ԳԱՉՊՐՈՄ ԱՐՄԵՆԻԱ»	24,5	20,7	22,8
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ»	11,9	6,5	7,8
«ՖԼԵՇ»	4,2	4,8	7,6
ԱՄԵՐԻԿԱԲԱՆԿ	2,3	3,7	5,1
«ՅՈՒՔՈՄ»	2,9	3,8	4,8
«ՄԱԶՍ ՊԵՏՐՈՒ»	1,8	1,8	4
«ԳԱՉՊՐՈՄ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՓԲԸ «ՏՐԱՆՍԳԱԶ»	3,3	3,1	3
ՆԱՏԱԼԻ ՖԱՐՄ	1,6	1,9	2,6
«ՍՊԱՅԿԱ»	0,4	1,2	2,6
ՍԱՍ-ԳՐՈՒՊ	0,9	1,1	2
«ՍԼԱԿ ԳՐՈՒՊ»	1,2	1	1,7
«ՉԿԱՐԹՆՈՑ ՀԵՆԴԼԻԿ»	1,4	0,2	1,6
«ՏՈՅՈՏԱ ԵՐԵՎԱՆ»	0,9	1,5	1
«ԱՐԱՐԱՏՑԵՄԵՆՏ»	0,3	0,5	0,9
«ՌՈՍՆԵՖՏ- ԱՐՄԵՆԻԱ»	0,6	0,7	0,9

Ամփոփում

1000 հարկատուների ցանկում ներառված կազմակերպությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը 2019թ. առաջին կիսամյակի արդյունքներով զգալի ծավալային և կառուցվածքային փոփոխություններ է արձանագրել՝ նախորդ տարիների նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ.

- ✓ վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը նախորդ տարվա համեմատությամբ աճել է 14.3%-ով,
- ✓ 100 խոշորագույն հարկատուների կողմից վճարվել է 131 մլրդ դրամի հարկ, որը 17 մլրդ դրամով ավելի է նախորդ տարվա համապատասխան ցուցանիշից,
- ✓ 1000 հարկատուների ցանկում ներառված 100 ամենափոքր ընկերությունները 2019-ի առաջին կիսամյակում վճարել են 8.5 մլրդ դրամ կամ նախորդ տարվա առաջին կիսամյակի համեմատությամբ՝ 27%-ով ավելի շատ,
- ✓ 1000 հարկատուների ցանկում ներառված ընկերությունների վճարած հարկերի անհամաչափության աստիճանի որոշակի նվազում է արձանագրվել: Ցանկի ամենախոշոր և ամենափոքր 10 ընկերությունների վճարած հարկերի ընդհանուր մեծության հարաբերակցությունը 2019թ. առաջին կիսամյակում

կազմել է 164 անգամ, Նախորդ տարվա 182 և 2017-ի 199 անգամի համեմատությամբ: Ամենախոշոր և ամենափոքր 100 ընկերությունների պարագայում նույն հարաբերակցությունը 2019-ին կազմել է 37, ինչը ևս զգալիորեն ցածր է Նախորդ տարիների մակարդակից,

- ✓ 2019թ. առաջին կիսամյակի արդյունքներով ՀՀ-ում գործել է 1 մլրդ դրամից ավելի հարկեր վճարած 94 ընկերություն: Նախորդ տարում այդպիսի ընկերությունների թիվը 80 էր, 2017-ին՝ 63,
- ✓ 2019թ. առաջին կիսամյակում 500 մլն դրամից ավելի հարկեր վճարած ընկերությունների թիվը 174 է, 2018-ին եղել է 157, 2017-ին՝ 147,
- ✓ 2019թ. առաջին կիսամյակում 208 ընկերության վճարած շահութահարկի մեծությունը գերազանցել է 100 մլն դրամը: Նախորդ տարվա համեմատ այդպիսի ընկերությունների թիվը ավելացել է 55-ով: Եկամտային հարկի պարագայում 100 մլն դրամի շեմը 2019թ. գերազանցել է 176 ընկերություն, նախորդ տարի՝ 133 ընկերություն,
- ✓ հաշվետու կիսամյակում ավելացել է ուղղակի հարկերի տեսակարար կշիռը 1000 հարկատուների ցանկում ներառված ընկերությունների կողմից ՀՀ պետական բյուջե վճարված հարկերի կառուցվածքում: 2019թ. առաջին կիսամյակում այդ ցուցանիշը կազմել է շուրջ 42%, մինչդեռ 2018-ին եղել է 37.6%, 2017-ին՝ 36.3%,
- ✓ 2019թ. առաջին կիսամյակում 100 մլն դրամը գերազանցող չափով ուղղակի հարկեր են վճարել 371 ընկերություններ, 2018-ին ՀՀ-ում գործել է այդպիսի 279 ընկերություն, 2017-ին՝ 221 ընկերություն,
- ✓ 2019թ. առաջին կիսամյակում 1000 հարկատուների ցանկի առաջին 100 ընկերությունները պետական բյուջե են վճարել միջինում (1 ընկերության հաշվով) 3.1 մլրդ դրամի հարկ (2018-ին՝ 2.8 մլրդ դրամ), որից շահութահարկը՝ 691 մլն դրամ (2018-ին՝ 616 մլն դրամ), եկամտային հարկը՝ 528 մլն դրամ (2018-ին՝ 406 մլն դրամ), ԱԱՀ-ն՝ 1.22 մլրդ դրամ (2018-ին՝ 1.07 մլրդ դրամ), ակցիզային հարկը՝ 373 մլն դրամ (2018-ին՝ 766 մլն դրամ),
- ✓ 1000 հարկատուների ցանկի վերին հորիզոնականներում տեղ զբաղեցրած, հանրային որոշակի հետաքրքրություն ներկայացնող ընկերությունների մեծ մասը 2019թ. առաջին կիսամյակում, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ, զգալիորեն ավելացրել է պետական բյուջե վճարված հարկերի ընդհանուր մեծությունը: Մասնավորապես, **Ֆլեշ** ընկերությունը 2019-ի առաջին կիսամյակում, նախորդ տարվա առաջին կիսամյակի համեմատությամբ վճարել է 2.8 մլրդ դրամով կամ 58%-ով ավելի հարկ, **Յուրոմ** ընկերությունը վճարած հարկերի ծավալը գերազանցել է 1 մլրդ

դրամով կամ 26%-ով, **Նատալի Ֆարմ** ընկերությունը՝ 0.7 մլրդ դրամով կամ 37%-ով, **Սպայկա** ընկերությունը՝ 1.4 մլրդ դրամով կամ 117%-ով, **Սաս-Գրուպ** ընկերությունը՝ 0.9 մլրդ դրամով կամ 82%-ով, **Մաքս Պետրոլ** ընկերությունը՝ 2.2 մլրդ դրամով կամ 122%-ով, **Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատը**՝ 4.9 մլրդ դրամով կամ 20%-ով, **Գազպրոմ Արմենիա** ընկերությունը՝ 2.1 մլրդ դրամով կամ 10%-ով, **Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր** ընկերությունը՝ 1.3 մլրդ դրամով կամ 20%-ով: